

Lausunto

16.11.2023

Asia: VN/27652/2023

Lausuntopyyntö asetusluonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi Liikenne- ja viestintäviraston liikennettä koskevista maksullisista suoritteista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo.lvm@ gov.fi

Lausuntopyyntö VN//27652/2023 17.10.2023

Lausunto asetusluonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi Liikenne- ja viestintäviraston liikennettä koskevista maksullisista suoritteista

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa asetusluonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi Liikenne- ja viestintäviraston liikennettä koskevista maksullisista suoritteista. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry on tutustunut asetusluonnokseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen suoritemaksuja koskevan Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen voimassaolo päättyy 31.12.2023. Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi kyseisiä maksuja koskeva saman niminen asetus. Asetuksen sisältö säilyisi valtaosin muuttumattomana, mutta esitykseen sisältyy yksittäisiä uusia suoritemaksuja, yksittäisiä maksumuutoksia sekä yksittäisiä teknisiä muutoksia ja tarkennuksia. Pääosin maksut olisivat kuitenkin samat kuin kuluvana vuonna.

SKAL ei pidä tarpeellisena, että maksuja muutettaisiin vuosittain, vaan toivoo, että niissä säilyisi jatkuvuus ja ennustettavuus. Silti SKAL ihmettelee kustannusvastaavuuden yli 100 %:n ennustetta ja erityisesti vuoden 2022 toteutumaa, varsinkin kun yli 100 %:n kustannusvastaavuus näyttää kohdistuvan vain tieliikenteeseen. Hyvänä asiana SKAL pitää sitä, että asetusluonnoksen perustelumuistiossa esitetään nämä kustannusvastaavuusluvut.

Perustelumuistion mukaan viraston kehittämishankkeiden ja tietojärjestelmien uusiminen on siirtänyt menoja tuleville vuosille. SKAL edellyttää, että tietojärjestelmämuudistusten aikataulujen ennustettavuutta on parannettava ja myös vaikutusten arviointia ja avoimuutta on lisättävä. Alalla toimivien on vaikea ymmärtää ja hyväksyä kasvavia kustannuksia, varsinkin jos ne aiheutuvat tietojärjestelmämuutoksista, jotka käytännössä saattavat vaikeuttaa asioimista viraston kanssa.

Vaarallisten aineiden ajolupakoulutukseen liittyvät suoritteet

SKAL ihmettelee hinnannousua, joka kohdistuu päätökseen ADR-koulutusluvasta. Hinta nousee kerralla 130 eurosta 250 euroon eli yli 90 prosentin korotus hintaan. Perustelumuistion mukaan muutoksia tehtäisiin uuden VAK-lain myötä, mutta SKALin tiedossa ei ole uudessa VAK-laissa sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät ADR-koulutuslupapäätökseen erityisen suurta hinnan korotusta.

Vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvät suoritteet

VAK-lain kokonaisuudistuksen myötä vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvien suoritteiden ryhmään ehdotetaan muutoksia.

Tiekuljetusten laajat reittirajoitukset -suoritteiden hintaa nostettaisiin 1 500 euroon nykyisestä 500 eurosta. Korostus on perustelumuistiossa perusteltu sillä, että jatkossa reittirajoitushakemuksessa edellytetään liikenteenohjaussuunnitelmaa, jonka tarkistaminen työllistää erityisesti laajemmissa reitistökokonaisuuksissa. SKAL pitää perustelua ymmärrettävänä ja korotusta muutoinkin hyväksyttävänä, koska olisi hyvä, että reittirajoituksia ei haettaisi tarpeettomasti.

Lisäksi kohtaan lisättäisiin kaksi uuden VAK-lain mukaista suoritemaksua: ”Päätös sisäisen pelastussuunnitelman hyväksymisestä”, maksu/työtunti 380 euroa ja ”Muutos hyväksytyyn sisäiseen pelastussuunnitelmaan” 150 euroa. SKAL katsoo, että ehdotetut hinnat ovat korkeita ja vastustaa pelastussuunnitelman hyväksymiselle esitettyä työtuntikohtaista hinnoittelua. Tällaisessa hinnoittelumallissa on vaikea etukäteen tietää, paljonko pelastussuunnitelman hyväksyttäminen tulee maksamaan.

Jo aiemmin VAK-lain valmisteluvaiheessa tilapäisestä säilytyksestä ja siihen liittyvästä pelastussuunnitelmasta on käyty paljon keskustelua. Nyt lain voimaan tulon jälkeenkin keskustelu ja tulkintaerimielisyydet tuntuvat jatkuvan. Tämänkin vuoksi SKAL vastustaa pelastussuunnitelman

hintaa ja hinnoittelumallia. Ehdotetut hinnat johtavat siihen, että pelastussuunnitelmia ei tulla hyväksyttämään ja pahimmillaan niitä ei tulla tekemään ilman erillistä, vasta valvonnan yhteydessä todettua velvollisuutta.

SKAL vaatii, että pelastussuunnitelman hyväksymistä käsitellään valvontatoimenpiteenä, eikä siitä peritä erillistä maksua. Näin epävarmoissakin tilanteissa, joissa pelastussuunnitelman lainmukainen tarpeellisuus on epävarmaa, voitaisiin pelastussuunnitelman tekoa ja hyväksyttämistä suositella ikään kuin varmuuden vuoksi, ilman ylimääräistä kustannusta. Tämä olisi turvallisuuden kannalta toivottavampi ratkaisu.

Ammattimaiseen kuljettamiseen liittyvät suoritteet

Tässä yhteydessä SKAL haluaa lisäksi kommentoida 1.11.2022 voimaan tullutta liikennelupamaksuja koskevaa Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen suoritemaksujen muutosta.

Tuolloin tehtyjen muutosten perusteluna oli uuden tietojärjestelmän ja prosessin käyttöönotto. Kyseisten maksujen määräytymisperustetta ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellytyksenä olevasta luvasta tai muusta vastaavasta perittävää suoritemaksua muutettiin.

Henkilö- tai tavaraliikennelupaa koskevasta hakemuksen käsittelystä peritään nykyisin 290 euroa aiemman 105 euron liikennelupamaksun sijaan eli hinta korotettiin lähes kolminkertaiseksi.

SKAL kritisoi, että

- alan kannalta merkittävästä muutoksesta ei ollut millään lailla tiedotettu etukäteen, puhumattakaan siitä, että olisi kysytty alan näkemystä ja kommentteja uudistukseen.
- Tieto tuotiin lausuntopyyntöön yhteydessä kuukautta ennen muutoksen ehdotettua voimaantuloa ja lausuntoaikaakaan ei oltu annettu kuin puolitoista viikkoa.
- Tässäkään yhteydessä ei ollut minkäänlaista tiedotetta tai otsikointia siitä, että liikennelupien hintaa ja maksun määräytymisperustetta ollaan oleellisesti muuttamassa.

SKAL kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä siitä, että keskustelujen jälkeen muutoksen voimaan tuloa siirrettiin yhdellä kuukaudella ja korotusta hieman pienennettiin. Nyt myöhemmin kuitenkin voidaan todeta, että voimaantuloajankohta olisi hyvin voinut olla paljonkin myöhemmin, koska muutoksen perusteena ollut tietojärjestelmämuutoksen käyttöönotto toteutui vasta tämän vuoden toukokuun alkupuolella eli 9.5.2023.

Näin ollen reilun vuoden takaiselle muutoksen teon kiireelle ei jälkikäteen tarkastellen ollut mitään tarvetta, ja asian olisi voinut hoitaa rauhassa mm. normaalin lausuntoaajan puitteissa ja yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Lupamaksuihin tehtyjen muutosten perusteluissa todettiin, että hakemusmaksu mahdollistaa yrityksille mm. sujuvat sähköisen asioinnin prosessit. Aiemmin oli hyvin yleinen toimintamalli, että erityisesti lupien uusimiset ja lisälupien tai -jäljennösten hakemiset hoiti SKALin alueorganisaation edustaja yrityksen puolesta hoitaen koko prosessin. Uusi järjestelmä tekee tämän toiminnan ainakin monimutkaisemmaksi ja käytännössä lähes mahdottomaksi.

Erityisesti se, että maksu on maksettava verkkomaksuna hakemuksen yhteydessä vaikeuttaa tätä. Sinällään lupahakemuksenhan on voinut tehdä jo aiemminkin sähköisesti, mutta niin, että lasku lähti luvanhaltijalle, vaikka asiaa olisi hoitanut joku muu yrityksen puolesta. Lopputuloksena kuljetusyrityksen eli luvanhaltijan näkökulmasta toiminta monimutkaistui, oma työmäärä lisääntyi ja hinta nousi. Tämänkaltaisten uudistuksien ei tule johtaa tuollaiseen lopputulokseen.

Muutoksen jälkeen hakemuksella tarkoitetaan uutta henkilö- tai tavaraliikennelupaa tai luvan uudistamista taikka luvalla myönnettäviä ajoneuvokohtaisia lisäjäljennöksiä koskevaa hakemusta. Hakemusmaksu on kiinteä maksu, jonka suuruuteen ei vaikuta haettavien tai myönnettävien ajoneuvokohtaisten lupajäljennösten määrä kuten aiemmin. Muutoksen perustelujen mukaan liikenneluvista perittävä suoritemaksu nousi joidenkin toimijoiden kohdalla, kun taas osalla toimijoista maksut laskivat.

SKALin näkemyksen mukaan määräysperusteiden muutos nostaa selvästi alalletulon kynnyksiä, jota esimerkiksi liikennepalvelulain yhteydessä pyrittiin alentamaan. Samalla se johtaa uuden kaluston käyttöönoton vaikeutumiseen ja uusien kuljetustehtävien aloittamisen hidastumiseen. Tämä siksi, että aina uusia jäljennöksiä haettaessa on tarpeen miettiä, kannattaako hakea nyt yksi, vai vasta esimerkiksi puolen vuoden päästä, jolloin voi hakea esimerkiksi kolme jäljennöstä kerralla. Tässä yksittäin haettuna hinta on yhteensä 870 euroa, mutta kerralla haettuna 290 euroa. Sama tietysti jo ensimmäistä lupaakin haettaessa.

Nyt alkuvaiheessa näiltä ongelmilta on pääasiassa vältytty, koska talous alkaa olla taantumassa ja tarvetta uusille kuljetustehtäville ei ole juurikaan ollut. Ennemminkin päinvastoin, nykyisiäkin lopetetaan. Mutta kun päästään talouskasvun vaiheeseen, näitäkin ongelmia saattaa olla edessä.

Edellä kerrottu liiketoiminnan suunnittelun vaikeuttaminen uudella määräysperusteella tuottaa lisää ongelmia muutenkin vaikeuksissa olevalle kuljetusalalle. SKAL edellyttää, että liikennelupien jäljennösten hakemisen hinta jäljennöstä kohti on palautettava samaksi riippumatta siitä, kuinka monta jäljennöstä haetaan kerralla.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Anssi Kujala
toimitusjohtaja

Ari Herrala
edunvalvontajohtaja

Herrala Ari
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry